

Nikos Kazantzakis,
Leven en wandel van Zorbás de Griek
Uitgeverij Wereldbibliotheek
ISBN 978 90 2842 7303
paperback € 15,00

Deze column is gepubliceerd in:

VGS Media BV

COLUMN

Chrisjan van Marissing

Boekhandel Praamstra

NIKOS KAZANTZAKIS, Leven en wandel van Zorbás de Griek

Een beschaafd vakantieganger besteedt tijdens een vakantie tijd aan het lezen van boeken en dan bij voorkeur ook aan een boek dat je in overdrachtelijke zin dichterbij je verblijfplaats brengt. De afgelopen zomer bracht mij op Kreta en daarom had ik 'Leven en wandel van Zorbás de Griek' van Nikos Kazantzakis in mijn koffer gestopt. Er zijn sinds 2015 een paar nieuwe vertalingen van zijn werk uitgebracht (van Hero Hokwerda) en ook dat had me nieuwsgierig gemaakt.

Zorba de Griek wordt direct geassocieerd met de gelijknamige film-classic uit 1964, waarin Anthony Quinn schitterde. De film is gebaseerd op een roman uit 1954 van de Grieks/Kretenzische auteur Nikos Kazantzakis. Wie Kreta bezoekt en per vliegtuig naar Heraklion reist, ontdekt bij aankomst al dat het vliegveld naar hem is vernoemd.

Ik bespeurde een lichte tegenzin voor ik het boek ter hand nam, uit vrees voor een folkloristische sirtakiroman, maar die vrees bleek volkomen ongegrond. De roman Zorba is een weldadig boek, natuurlijk met de vitaliteit van de oermens Zorba als een van de dragende thema's, maar zoveel rijker dan de film. In een raamverhaal worden tal van verhalen gevat en wordt de tegenstelling tussen de twee hoofdpersonen tot leven gebracht, de vriendschap tussen de levenskunstenaar Zorba en de niet bij naam genoemde ik-figuur 'baas'. Deze 'baas' is een schrijver, een denker, een pennenlikker in de woorden van de macho Zorba van wie hij regelmatig te horen krijgt dat hij met zijn boekenwijsheid niets van het leven weet. Maar 'baas' is tegelijkertijd ook een buitengewoon ruimhartig, loyaal en altruïstisch mens. Zo construeert Kazantzakis een roman waarin hij de filosofische ideeën kwijt kan die zich in de eerste vijftig jaar van zijn leven hebben gevormd. Dat leven was buitengewoon. Geboren in 1883 groeide hij op als zoon van een welgestelde familie in Heraklion dat toen nog bij het Ottomaanse rijk hoorde. De 20ste eeuw begon met een voor Griekenland enorm turbulente tijd, het decennium van de Balkanoorlogen, Eerste Wereldoorlog en Grieks-Turkse Oorlog. Kazantzakis verbleef in alle Europese hoofdsteden, reisde rond de Middellandse Zee, naar het Midden-Oosten, Rusland en de Kaukasus, ook als journalist. Op zoek naar zijn eigen moreel kompas in een tijd dat fascisme, nationalisme en communisme Europa verscheurden. Als afgezant van de Griekse overheid regelde hij na de eerste wereldoorlog repatriëring van Griekse vluchtelingen uit de Kaukasus en Rusland. Kazantzakis is een nationale held op Kreta. Hij heeft een eigen museum in een dorp niet ver van Heraklion, dat een bezoek zeer de moeite waard bleek. Al zijn werk is daar verzameld en zijn leven en reizen zijn er gedocumenteerd. Zijn oeuvre omvat niet alleen romans maar ook theaterstukken, poëzie, reisverslagen en filmscripts.

Op Kreta zijn T-shirts te koop bedrukt met zijn lijfspreuk 'Ik hoop niets, ik vrees niets, ik ben vrij.' Dat is meteen een treffende metafoer van de trotse, onafhankelijke ziel van het even ruige als prachtige eiland én van haar bewoners.